

trekken. Kort na de capitulatie zei hij tegen prof. Snijder dat er maar één man was die men 'als de enig mogelijke 'sterke man' aan de Duitsers (kon) presenteren': Colijn; daar wilde hij door middel van *De Telegraaf* voor gaan ijveren. Snijder zag daar niets in¹ en Goedemans liet het denkbeeld vallen. Wij vermeldden reeds dat Goedemans eind juni Telders twee artikelen liet schrijven die een duidelijk anti-Duitse strekking hadden. Daar staat tegenover dat hij de pro-Duitse artikelen van zijn vaste medewerker dr. J. Smit, rector van het Hervormd Lyceum te Amsterdam, accepteerde en dat hij begin juli een artikel opnam van de inspirator van *De Waag*, ir. Wigersma. Ook de hoofdartikelen waarin de Nederlandse Unie afgewezen werd, kunnen de Duitsers niet anders dan welkom geweest zijn. Bij het ontslag van alle Joodse redacteuren dat hun per 1 augustus door directeur Holdert verleend werd ('zonder dwang van de zijde van de bezettende macht. Ik deed dit om redenen van bedrijfsveiligheid'²), legde Goedemans zich neer,³ zo ook bij de Duitse instructie (22 oktober) om voortaan geen werk van Jo Spier te plaatsen; de vaak geestige prenten van deze Joodse tekenaar waren bij het *Telegraaf*-publiek zeer geliefd geweest.

Het is niet zo gemakkelijk, het beleid van Goedemans (die in '42 *De Telegraaf* moest verlaten) op één noemer te brengen. Bij verscheidene gelegenheden wekte hij reeds in die tijd door het opnemen van artikelen die men als steun aan de Engelse oorlogsvoering beschouwen kan, heftige irritatie bij de Duitsers (wij zullen daar nog enkele voorbeelden van geven) en in november trok hij een journalist die de Arbeiderspers vaarwel gezegd had, als medewerker aan. Wij zouden in het algemeen willen stellen dat het beeld dat de *inhoud* van *De Telegraaf* in '40 bood, niet wezenlijk afweek van dat van de andere grote dagbladen en bij dat van een aantal daarvan bepaald gunstig afstak; Goedhuys bij de Arbeiderspers en Huyts bij de NRC gingen, om slechts deze te noemen, in hun dienstbaarheid aan de vijand bepaald verder dan Goedemans die zeker van de herfst van '40 af op een Engelse overwinning ging hopen.

De Telegraaf wekte evenwel door zijn *vorm* bij velen extra aanstoot.

Grote, sprekende 'koppen' waren al vóór de oorlog bij het blad in zwang gekomen. Daar ging men mee door, hoewel Goedemans er bij de redactie herhaaldelijk op aandrong, een bescheidener opmaak te kiezen; de redac-

¹ PRA-Amsterdam: p.v. G. A. S. Snijder (4 okt. 1946), p. 13 (Doc I-1603, a-1).

² Cpz: p.v. zitting inz. *De Telegraaf*, 17-19 okt. 1946, p. 16 (F. H. J. Holdert).

³ De betrokkenen werden ontslagen met drie maanden wachtgeld à f 200 p.m. Een der ontslagenen, mr. S. Davids, redacteur-buitenland, kreeg na het verstrijken van die termijn vertaalwerk van Goedemans en enkele andere Joden, onder wie de actrice Henriëtte Davids en haar man, hielp hij onderduiken.